

INTERVIEW

ILLUSTRATRICE KAATJE VERMEIRE TUSSEN DONKER EN LICHT

Ze tekende het beeld voor de Jeugdboekenweek, heeft een expo en haar zevende boek is op komst. Het gaat Kaatje Vermeire voor de wind, al blijft ze een wroeter. 'Ik hoop dat mij de tijd wordt gegund om mijn zoekproces voort te zetten.'

'SPELEN, DAT IS DE KUNST'

Kaatje Vermeire. © Lisa Van Damme

KATRIEN STEYAERT

Brigitte Minne, met wie ze haar tweede prentenboek maakte, noemt Kaatje Vermeire 'een van die mensen die gewoon lekker in hun velletje zitten'. In haar werk danst de illustrator inderdaad vaak vrolijk en vol goesting op het slappe koord, maar even vaak staat ze te trillen op haar benen. Altijd de grenzen aftastend, altijd strevend naar het beste resultaat, misschien wel de perfectie. 'Tja', zegt ze, 'zelfs als ik aan het koken ben of gewoon een cadeautje inpak: ik probeer er altijd alles in te leggen. Ik kan ook heel nalatig zijn, maar wat ik echt graag doe, doe ik met passie. Dat geldt vooral voor tekenen.'

Geboren met een potlood in de hand?

'Nee. Ik teken wel van kleins af, maar de passie is pas echt gekomen na de middelbare school toen ik aan de academie Grafische en Reclamevormgeving ging studeren. Ik had nog geen idee van de toekomst. Dat heb ik eigenlijk nooit. Ik heb wel altijd willen tekenen. Ik werkte tot 's nachts in de horeca en stond 's ochtends vroeg op om naar school te gaan om toch te kunnen tekenen. De mensen rondom mij snaptten het niet al-

tijd. Mijn ouders hebben het dikwijls gevraagd: "Waar zijt gij in godsnaam mee bezig?" Nu zijn ze wel fier, zeker nu ik zo'n mooie tentoonstelling heb in Ronse.'

Zelf tevreden?

'Enorm. Ik denk niet dat ik nog snel op zo'n niveau en zo'n schaal zal kunnen tentoonstellen. Ook een muur mogen versieren in het centrum van Ronse vond ik heel plezant. Het maakt de bekroning tastbaar. Ik heb staan huilen toen ik de prijs kreeg. Ik had het nooit verwacht, maar ik voelde toen wel dat het klopt wat ik doe.'

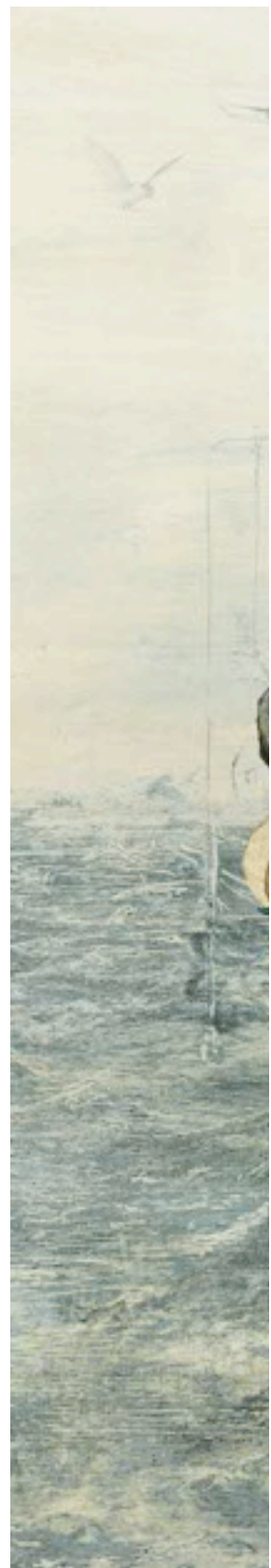
Wat vindt u het mooist aan kinderboeken illustreren?

'Ik weet niet of ik het mag zeggen, maar ik ben eigenlijk niet vertrokken vanuit het opzet om voor kinderen te illustreren. Ook workshops geven heb ik lang gemeden. Uit schrik misschien. Ik heb gewoon weinig met kleine kinderen en heb lang niet aanvaard dat ik voor hen zou tekenen. Tot er in boeken van bijvoorbeeld Sara Fanelli en Gerda Dendooven een wereld voor mij openging. Ondertussen haal ik ook plezier in die workshops. Gastjes van vijf of acht jaar vertrekken helemaal vanuit hun eigen fantasie en dat is zo geestig. Het laadt mij op en maakt mij terug speels. Dat vind ik cruci-

aal. Ik zeg het tegen mijn studenten op de academie: vergeet alles. Ga weer waarnemen als een kind. Een eigen beeldtaal ontwikkelen betekent: alles afleren. Uit het niets herbeginnen en zo iets fris opbouwen.'

Wie is uw lichtende voorbeeld op dat vlak?

'Als kind bewonderde ik de tekeningen van Quentin Blake (*de vaste illustrator van Roald Dahl, red.*). Die zwierigheid, die lijnen: schitterend. Het ziet er schabouwelijk uit en toch is het er knal op. Sabien Clement, die nu de Picturale heeft gewonnen, heeft dat ook, maar voegt er, in vergelijking met Blake, meer diepgang en artistiekeit aan toe. Zelf probeer ik bij elk boek even spontaan en ruw te tekenen als toen ik begon. Veel kunstenaars willen terug naar dat moment dat je de wereld voor het eerst ervaart, naar die puurheid van het onbeschreven blad. Ik wil ook aan elke donkere iets licht koppelen.'

Een beeld uit 'Mare en de dingen'. Kaatje Vermeire: 'Kinderen moeten niet gespaard blijven van intense gevoelens van verdriet of melancholie.' © Kaatje Vermeire

Dan pas wordt het interessant?
'Ja. De ondraaglijke lichtheid van het bestaan: dat is toch het thema van de allergrootste kunst? Tenminste: dat is de kunst die mij het meest prikkelt. Zware thema's open en bloot tonen, dat is geen kunst. Spelen, daar gaat het om. Ook daarom bewonder ik Sabien Clement: ze raakt de kern van de dingen, maar blijft heel licht.'

Lef en kitsch

Vermeire heeft iets met de poëzie van grote emoties, met thema's op het randje van duisterheid. Angst, ontwrichting, eenzaamheid, zelfs de dood. In *Mare en de dingen* tekent ze letterlijk, zij het fragiel en respectvol, het dode lichaam van Mares opa. Een primeur voor een prentenboek. 'Ik kies intense verhalen die me aangrijpen en probeer gevoelens van verdriet of melancholie te vatten in een soort oerbeelden. Ik vind niet dat kinderen daarvan gespaard moeten blijven. In *Un jour sans raison*, mijn

nieuwste boek, heb ik doorgedrukt dat mijn hoofdpersonage naakt is. Er is zelfs een scène waar het bloed van de bladzijden spat. Maar voor mij klopt dat.'

Maar het blijft wel voor kinderen.

'Ik denk niet aan mijn publiek als ik teken. Het is misschien egoïstisch, maar ik wil mijn eigen ei kunnen leggen en daar een zo breed mogelijk publiek mee aanspreken. Kinderen pikken sowieso op wat ze kunnen. Ik wil blijven grenzen overschrijden, want dat vraagt niet alleen ruimdenkendheid van de maker, maar ook van het publiek, om verder te kijken, en pas dan worden de dingen interessant.'

'Op het vlak van illustraties worden er in België echt bakens gezet. Dat is voor mij een goeie context om mezelf te blijven vernieuwen. Ik heb natuurlijk geluk gehad, en de juiste zetjes gekregen van de juiste personen, maar ik beschouw mijn carrière niet als

'Ik ga vooruit, achteruit, ik struikel, ik keer iets binnenstebuiten en achterstevoren. Het is een worsteling, maar als het lukt, krijg ik een gevoel van overwinning'

een cadeau. Wel als het product van hard werken en blijven oefenen.'

Met resultaat. Mensen die het kunnen weten noemen uw illustraties matuur, gelaagd, intens en raadselachtig. Wat vindt u zelf uw grootste kwaliteit?

'Mijn sterkste punt is misschien dat ik andere werelden oproep in mijn beelden, los van de tekst. Dat beschouw ik ook als mijn grootste uitdaging. Elke illustrator moet een extra dimensie toevoegen. Dat kan alleen door goed tussen de regels te lezen, en door er kleine details en verwijzingen in te stoppen. Daarvoor sprokkel ik veel verschillende materialen, op rommelmarkten, op de zotste plekken. Ik neem ze mee naar mijn atelier, dat een stapeling van werelden is geworden. Ik moet maar rond mij kijken en ik ga al aan het denken.'

Ziet u dan meteen een beeld voor u?

'Nee. Soms is een tekening af op

een dag, soms duurt het drie weken. Dat zoeken hoort erbij. De slager bij wie ik werk zei het onlangs: het leven is een grote les. Dat geldt ook voor boeken maken. Ik ga vooruit, achteruit, ik struikel, ik keer iets binnenstebuiten en achterstevoren. Het is een worsteling, maar als het lukt, krijg ik een gevoel van overwinning. Tegelijk is er altijd de angst: dat het op is, dat ik niet aan de verwachtingen zal kunnen voldoen. Dat is waarschijnlijk mijn grootste zwakte.'

En vormelijk?

'Ik heb soms de neiging te veel te willen uitleggen of het te vol te stoppen met details, terwijl de ideale illustratie er een is die niet alles prijsgeeft. Ik moet ook oppassen voor het cliché, voor de kitsch, vooral als het over de liefde gaat. Een melig einde kan soms, maar het moet altijd fris blijven, en zot. Absurd zot. Ik vrees dat ik

Lees verder blz. L6

Vervolg van blz. L5

Uit 'Mannetje en vrouwtje krijgen een kind'. © Kaatje Vermeire

soms nog te braaf ben en te veel bij mijn leest blijf, terwijl ik elke keer weer die stap in het onbekende zou moet zetten. Lef, lef, lef!

Over slagers, luxe en oerbeesten

'Nee, ik ben niet vaak content', geeft Kaatje Vermeire toe. 'Tijdens de opbouw van de tentoonstelling heb ik beelden teruggezien die goed zitten, maar ik zag ook veel fouten. Maar dat maakt het interessant. Trixie Whitley, die ik al lang bewonder, ging onlangs tota- taal de mist in tijdens een liveoptreden op de Nederlandse televisie. Ik vond het zo erg voor haar. Die kwetsbaarheid hoort er allicht bij. Misschien is het wel de essentie van wat we doen.'

Zo essentieel, en toch kiest u niet voluit voor dit vak?

'Ik werk niet fulltime als illustrator, nee. Mijn broodwinning is een halftijdse job in een slagerij. Ik ben daar nuchter in, als illustrator leid ik een onzeker bestaan. Maar ik zie het positief: ik koop nu mijn vrijheid. Ik ben niet verplicht om opdrachten aan te nemen waar ik niet helemaal achter sta. Ik heb de luxe om te kiezen, om traag en zuiver te werken. Ik vind het rustgevend om met mijn handen bezig te zijn, zowel in de slagerij als in het atelier. Een hele dag vormen uitsnijden in hout: daar verkneukel ik mij in. Misschien is het een beetje autistisch, verstand op nul, maar ik heb dat nodig. En net dan gebeuren er soms dingen in je hoofd. Ook als ik aan mijn drukpers sta, gebeurt er soms iets onverwacht: een klodder verf die er toevallig heel leuk uitziet. Zulke momenten geven me voldoening.'

U bent het gelukkigst in uw atelier?

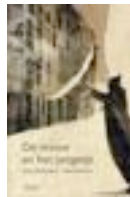
'Veruit. Ik tussen mijn vier muren, in mijn eigen wereld. Ik geniet ook van voorstudies maken, ver weg van de druk van het eindresultaat. Voor mijn debuut, *De vrouw en het jongetje*, had ik daar veel tijd en ruimte voor. Ik ben zo dikwijls op bezoek gegaan bij Rozeke, de oude vrouw op wie ik me baseerde, dat die figuur helemaal in mijn handen zat. Daardoor ben ik tot een stilering gekomen die ik nadien misschien nog maar zelden heb bereikt. Ik woonde nog bij mijn ouders en had de luxe om puur vanuit beelden te vertrekken.'

Beperken teksten u dan?

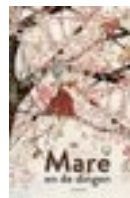
'Dat is moeilijk te zeggen. Ik ben dankbaar voor de teksten die ik toegestuurd krijg, maar nog geen een kon honderd procent uitdrukken wat ik wil. Brigitte Minne weet dat en gaat nu een nieuwe tekst schrijven. Ik zou graag hebben dat daarin een dier centraal staat, een wezen dat misschien wel menselijke trekken heeft, maar er toch ver van af staat. Onlangs heb ik Murakami's verhaal *De olifant verdwijnt* gelezen en dat heeft me echt gepakt. Zoiets wil ik ook: oerbeesten, verwante zielen, magische sferen, toestanden die niet kloppen. Het zou mij verplichten om de realiteit los te laten.'

'Ik ben dankbaar voor de teksten die ik toegestuurd krijg, maar nog geen een kon honderd procent uitdrukken wat ik wil'

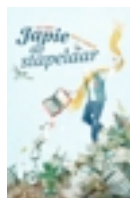
3x Kaatje Vermeire

De vrouw en het jongetje
(tekst Geert De Kockere, 2007)
In haar debuut verbeeldt Vermeire de angst en de fascinatie van een kleine jongen voor een vrouw uit de stad. In zijn ogen lijkt ze een reus, massief en onbenaderbaar. Stilaan kante- len de verhoudingen en komt er ruimte voor wederzijdse open- heid, ja zelfs vriendschap. Vermeires meest pure en ge- waagde werk.

Mare en de dingen
(tekst Tine Mortier, 2010)
Dit prentenboek is een ode aan de band tussen kleinkinderen en grootouders. Mare en haar oma zijn levensgenie- ters, gaan samen kersen pluk- ken, rond de vijver rennen of koekjes eten. Tot oma haar stem en geheugen verliest en opa plots sterft. Toch houdt Mare het contact met oma intact. Vermeire toont zich in dit boek van haar meest emotionele, sfeervolle en veelzijdige kant.

Japie de stapelaar
(tekst Bas Rompa, 2012)
In haar jongste pren- tenboek scheidt Vermeire de wereld volgens een oude man die een hart heeft voor weggegooid of achtergelaten spullen. Aan de rand van het bos stapelt hij ze op. Zijn wereld is niet verstoken van warmte en fantasie, maar hij is toch een- zaam. Een prentbriefkaart van een meisje haalt hem uit zijn isolement. De sobere landschap- pen en volgestouwd interieurs zijn een lust voor het oog.

Zit u daar dan te veel aan vast?

'Ik denk het. In mijn stijl moet al- les kloppen en ik zit op een punt dat ik terug wil naar het experi- ment. De druk stijgt en er komen allemaal dingen bij kijken - work- shops, lezingen, interviews - die me uit mijn atelier houden. Ik zeg niet dat ik daar ongelukkig van word, het zijn keuzes die ik maak, maar ik voel dat het bijna genoeg is. Ik ben wel zo radicaal dat ik plots alles kan opzichschuiven of omgooien. Ik wil mijn zoekproces in alle vrijheid kunnen voortzet- ten, en ik hoop dat mij daarvoor de tijd wordt gegund.'

Nog dromen?

'Ik ben niet superambitieuze. Ik wil gewoon voortdoen en mogen blij- ven tekenen, al droom ik er wel van om op een dag te illustreren voor volwassenen. Maar dan wel voor volwassenen die het kind in zichzelf nog weten te zitten.'

Kaatje Vermeire stelt tentoon op de Picturale in Ronse, tot en met 24 maart.
www.picturale.be

BOEKENNIEUWS

FRIESLAND, POËZIE

Tsjêbbe Hettinga overleden

De Friese dichter Tsjêbbe Hettinga is gisteren in Leeuwarden op 64-jarige leeftijd overleden aan de gevolgen van kanker. De blinde Hettinga was een van de belangrijkste in het Fries schrijvende dichters. Hij vertaalde poëzie van Walt Whitman, Dylan Thomas en Derek Walcott in het Fries. Zijn eigen werk werd vertaald in het Nederlands, Engels, Duits, Frans en Spaans. In 1995 verscheen de bun- del *Vreemde kusten/Frjemde kusten*, een Nederland- se vertaling van Benno Barnard. Hettinga stond be- kend voor zijn opvallende, intense manier van voor- dragen, uit het hoofd en als een jazzmuzikant. Het- tinga kreeg voor zijn bundel *Fan oer see en fierder* ('Van over/oer zee en verder') de driejaarlijkse Gys- bert-Japicxprijs, de belangrijkste literaire erkenning in het Friese taalgebied.

PARTICIPATIEVE LITERATUUR

Arnon Grunberg in de psychiatrie

Een harde werker, die Arnon Grunberg. Nadat hij 'embedded' ging bij Nederlandse en Duitse soldaten in Afghanistan en Amerikaanse soldaten bezocht in Irak, trekt hij nu naar een oorlogszone dicht- er bij huis: de psychiatrie. Op zijn blog kondigt hij aan dat hij enkele weken 'als patiënt' zal worden opgenomen in een psychiatrisch ziekenhuis niet ver van Antwerpen. Hij krijgt daarbij ook 'behandeling', gratis. In ruil geeft hij een workshop schrijven. Het ziekenhuis wil, aldus Grunberg, ook feedback over 'hoe het functioneert, wat hem irriteert'. Volgens de psycholoog van het ziekenhuis kijken de bewoners uit naar het bezoek van de participatieve verslagge- ver. Grunberg zal in een afdeling worden geplaatst die patiënten voorbereidt op een terugkeer naar de maatschappij. Grunberg klaargestoomd voor een re- tour naar de maatschappij: wij kijken uit naar het verslag.

FRANKRIJK, DEBUTPRIJS

Goncourt du premier roman voor Alexandre Postel

De debutprijs van de Académie Goncourt gaat naar Alexandre Postel voor zijn roman *Un homme effacé* (Gallimard). De jury was volgens *Le Figaro* nagenoeg eensgezind: zeven op de tien leden stem- den voor deze roman, over een professor filosofie op wiens computer pedofiele foto's worden gevon- den. Het boek werd ook al bekroond met de Prix Landernau de la découverte. Eerdere winnaars van de prestigieuze Goncourt du premier roman zijn onder anderen Jean-Christophe Rufin en Laurent Binet, voor zijn ondertussen in het Nederlands verschenen roman *HhhH* over de 'slager van Praag', SS'er Reinhard Heydrich.

AMERIKAANSE LITERATUUR, BESTSELLER

Roman over een saai leven scoort dankzij sociale media

Een boek van een halve eeuw geleden, over een be- tekenisloos leven waar nauwelijks iets in gebeurt is een opmerkelijke bestseller. *Stoner* van de Ameri- kaanse schrijver John Williams (1922-1994) staat op nummer 1 van de officiële boekverkoop in Neder- land. Lebowski gaf het boek enkele maanden gele- den voor het eerst in het Nederlands uit, waarna het gestaag een groot lezerspubliek kon aanspre- ken, geholpen door de alom laaiende recensies. DSL vond dat het boek 'raakt aan de kern van de din- gen'. Maar volgens uitgever Oscar van Gelderen lag het omslagpunt bij de vox populi. 'Het is natuurlijk een mooi verhaal', zegt Van Gelde- ren, 'een klassieke *sleeper* die toch een groot pu- blic kan bereiken. Het toont me dat je nooit mag opgeven als uitgever. *Stoner* verscheen al in septem- ber, maar ik heb er bijna een politieke campagne voor gevoerd, boekhandel per boekhandel, kistje per kistje, man per man. Ik sprak erover op Twitter, Facebook, Pinterest, Instagram... Dat, samen met wat lawaai in *De wereld draait door*, zorgde voor de doorbraak. We zitten nu aan de twaalfde druk, gaan naar de 50.000 toe. In Vlaanderen verkochten we 3.000 exemplaren, maar ik verwacht dat het ook nog zal boomen. Het is het beste bewijs: hypes zijn niet leeg. *Stoner* raakt een gevoelige snaar, het is een reis naar binnen.'